

Nr 186.

Ankom till riksdagens kansli den 1 juni 1917 kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för sjöförsvarets stärkande jämte i ämnet väckt motion. (1:a avd.)

I en till riksdagen avlåtten, den 23 februari 1917 dagtecknad proposition (nr 73), vilken, utom i vad den avser punkt 2:o), överlämnats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

1:o) att bevilja följande belopp, att utgå av medel, som särskilt beredas, nämligen

a) till anskaffning av 4 jagare och av undervattensbåtmaterial ett anslag av 15,200,000 kronor och därav för år 1918 anvisa ett belopp av 9,930,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 3,850,000 kronor;

b) till anskaffning av materiel m. m. för marinens flygväsende ett anslag av 2,418,000 kronor och därav för år 1918 anvisa 1,543,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 803,000 kronor;

c) till förstärkning av det fasta kustförsvaret ett anslag av 3,575,000 kronor samt därav för år 1918 anvisa ett belopp av 2,325,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 1,050,000 kronor;

d) till anskaffning av artilleriammunition för stridsfartygen ett anslag för år 1918 av 945,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 315,000 kronor;

e) till anskaffning av minor för flottan ett anslag för år 1918 av 1,470,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 600,000 kronor;

f) till anskaffning av minor för kustfästningarna ett anslag för år 1918 av 190,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 90,000 kronor,

g) till anskaffning av torpeder ett anslag av 1,050,000 kronor samt därav för år 1918 anvisa ett belopp av 150,000 kronor;

h) till anläggning invid Jönköping av en torpedverkstad jämte avdelning för tillverkning av flygmotorer och flygplan m. m. ett anslag för år 1918 av 1,732,152 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 732,152 kronor.

i) till anskaffning av materiel till handelsfartygs utrustning för krigsbruk ett anslag för år 1918 av 1,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 500,000 kronor;

j) till anläggning av brännoljecisterner i Karlskrona ett anslag av 600,000 kronor samt därav för år 1918 anvisa ett belopp av 400,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 100,000 kronor;

k) till ändring av kanonbåtarna Rota och Disa till mindepåfartyg ett anslag för år 1918 av 170,200 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 57,000 kronor; och

l) till upprensning av viss farled ett anslag för år 1918 av 165,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 förskottsvis utanordna beloppet; samt

2:o) att, under förutsättning av bifall till vad ovan under punkten 1) h) föreslagits, medgiva, att — för beredande av erforderligt tomtområde för den nya torpedverkstaden genom markutbyte mellan Kungl. Maj:t och kronan å ena, samt Jönköpings stad, å andra sidan — till sjöförsvaret må, mot den ersättning, som Kungl. Maj:t kan bestämma, eller efter motsvarande nedskrivning av statens domäners fond, den 14 mars 1918 överlämnas den del av de under domänstyrelsens förvaltning stående kronolägenheterna Österängen nr 2 och Mellanängen nr 1 i Ljungarums socken av Jönköpings län, som för bytets verkställande kan bliva erforderlig och befinnas stå till förfogande.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet.

I en inom andra kammaren väckt motion (nr 383) har av herr I. Vennerström m. fl. hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 73.

Med förevarande proposition avses *dels* att anskaffa krigsfartygs-materiel, varav största delen såsom ersättning för dylik materiel, som förslitits under flottans neutralitetsvakt, *dels* att anskaffa materiel m. m. för marinens flygväsende, *dels* att anskaffa och verkställa ändringar å viss annan materiel för flottan och kustförsvaret, *dels* att anlägga en torpedverkstad m. m. invid Jönköping samt brännoljecisterner vid Karlskrona, *dels* ock att verkställa upprensning av viss farled.

Beträffande sistnämnda förslag har utskottet avgivit särskilt utlåtande.

Sammanlagda beloppet av Kungl. Maj:ts i förevarande proposition gjorda äskanden, som nu återstå till behandling av utskottet, uppgår till 28,350,352 kronor. Kungl. Maj:ts förslag till de särskilda anslagsposternas fördelning framgår av nedanstående tabell:

	År 1917.	År 1918.	År 1919.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
<i>Krigsfartygsmateriel:</i>				
fyra jagare	2,800,000	4,400,000	3,800,000	11,000,000
undervattensbåtmateriel.....	1,050,000	1,680,000	1,470,000	4,200,000
<i>Materiel för marinens flygväsende</i>	803,000	740,000	875,000	2,418,000
<i>Förstärkning av det fasta kustförsvaret</i>	1,050,000	1,275,000	1,250,000	3,575,000
<i>Artilleriammunition, minor och torpeder:</i>				
artilleriammunition för stridsfartygen ...	315,000	630,000	—	945,000
minor för flottan.....	600,000	870,000	—	1,470,000
minor för kustfästningarna	90,000	100,000	—	190,000
torpeder	—	150,000	900,000	1,050,000
<i>Anläggande av torpedverkstad m. m.</i>	732,152	1,000,000	—	1,732,152
<i>Utrustning för handelsfartyg</i>	500,000	500,000	—	1,000,000
<i>Anläggande av brännoljecisterner i Karlskrona</i>	100,000	300,000	200,000	600,000
<i>Ändring av kanonbåtarna Rota och Disa till mindepdfartyg</i>	57,000	113,200	—	170,200
Summa kronor	8,097,152	11,758,200	8,495,000	28,350,352

Utskottet har tagit del av de till ärendet hörande handlingarna av hemlig natur.

Uti förevarande proposition har äskats medel för anskaffande av sjöstridsmateriel som ersättning för den ökade förslitning, som sjöstridsmaterielen fått vidkännas på grund av tjänstgöringen för skyddande av rikets neutralitet, ävensom för utökning av såväl den rörliga sjöstridsmaterielen som det fasta kustförsvaret.

Beträffande först förslaget i vad det avser de ifrågasatta utvidgningarna av sjöförsvaret utöver 1914 års program, anser sig utskottet, av skäl som närmare utvecklats i utskottets utlåtande nr 185 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 72 angående vissa åtgärder till lantförsvarets stärkande, ej kunna biträda detsamma. Utskottet har så mycket mindre kunnat göra det som någon plan rörande flottans nybyggnad efter år 1919 icke framlagts.

Vad åter angår förslaget i vad det avser ersättning för ökad materieförslitning har utskottet efter omsorgsfull prövning visserligen funnit, att medel härför bör beredas, men dock icke i den omfattning förslaget innebär. Utskottet anser, att ersättningen kan begränsas till att omfatta anskaffning av undervattensbåtmateriel för ett belopp av 4,200,000 kronor och av materiel m. m. för marinens flygväsende för en summa av 300,000 kronor.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen må

I. a) 1) avslå Kungl. Maj:ts framställning om anskaffning av 4 jagare;

2) till anskaffning av *undervattensbåtmateriel* bevilja på extra stat för år 1918 ett reservationsanslag av 4,200,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 förskottsvis utanordna erforderligt belopp;

b) till anskaffning av *materiel m. m. för marinens flygväsende* bevilja på extra stat för år 1918 ett reservationsanslag av 300,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 förskottsvis utanordna erforderligt belopp;

c) avslå Kungl. Maj:ts framställning med avseende å förstärkning av det fasta kustförsvaret;

d) avslå Kungl. Maj:ts framställning om anskaffning av artilleriammunition för stridsfartygen;

e) avslå Kungl. Maj:ts framställning om anskaffning av minor för flottan;

f) avslå Kungl. Maj:ts framställning om anskaffning av minor för kustfästningarna;

g) avslå Kungl. Maj:ts framställning om anskaffande av torpeder;

h) avslå Kungl. Maj:ts framställning om anläggning invid Jönköping av en torpedverkstad jämte avdelning för tillverkning av flygmotorer och flygplan m. m.;

i) avslå Kungl. Maj:ts framställning om anskaffning av materiel till handelsfartygs utrustning för krigsbruk;

j) avslå Kungl. Maj:ts framställning om anläggning av brännoljecisterner i Karlskrona;

k) avslå Kungl. Maj:ts framställning om ändring av kanonbåtarna Rota och Disa till mindepåfartyg; samt

II. förklara, att herr Vennerströms m. fl. motion nr 383 må anses besvarad genom vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 1 juni 1917.

På statsutskottets vägnar:

AXEL EKMAN.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 185.

Reservation

av herrar *O. M. Strömberg, G. M. H. Ekelund, J. Nilsson, O. Bergqvist, I. E. G. Svensson, J. L. Widell*, greve *N. F. Posse, H. Andersson* i Skivarp, *G. Odqvist, A. Wiklund* och *J. Erlansson*, vilka ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande utseende:

»Kungl. Maj:ts förevarande proposition avser dels anskaffning av viss krigsfartygsmateriel — huvudsakligen till ersättning för under neutralitetsvakten förslitna torpedfartyg — ävensom av materiel till marinens flygväsande, dels viss förstärkning av det fasta kustförsvaret,

dels anläggande av ny torpedverkstad jämte anskaffning av ammunition m. m. i förråd, dels slutligen tillgodoseende av vissa smärre behov, nämligen anläggande av brännoljecisterner, ändring av två kanonbåtar till mindepåfartyg samt upprensning av viss farled.

Förstärkningen av det fasta kustförsvaret med därmed följande ökning av kustartilleriets stat utöver den år 1914 förutsatta, anser sig utskottet icke för närvarande kunna tillstyrka.

Beträffande åter de i övrigt ifrågasatta åtgärderna till sjöförsvarets stärkande kan utskottet, med hänsyn till de synnerligen stora krav, som för närvarande ställas på statskassan, nu tillstyrka endast sådana, som måste betraktas såsom i första hand erforderliga och vilkas tillgodoseende icke utan olägenhet kan uppskjutas.

Härvid har för utskottet främst framträtt vikten av att flottans stridsvärde vidmakthålles och att sålunda ersättning beredes för den förslitning av fartygsmateriel, som neutralitetsvakten vållat. Enligt vad som framgår av de till utskottet överlämnade handlingarna har förslitningen i första hand träffat tolv torpedbåtar, och anser utskottet, att ersättning för dessa bör beredas genom anskaffning av dels två jagare till sammanlagd beräknad kostnad av 5,500,000 kronor och dels viss undervattensbåtmateriel till beräknad kostnad av 4,200,000 kronor. Enär bemannings-, övnings- och underhållskostnaderna för ifrågavarande tolv torpedbåtar, vilka avses att överflyttas till materielreserv, ungefärligen motsvara samma kostnader för två jagare och den föreslagna undervattensbåtmaterielen, kommer ifrågavarande fartygsanskaffning icke att medföra ökade årskostnader. Då vidare det sammanlagda antalet jagare, som sålunda skulle uppkomma, håller sig inom ramen för flottans utveckling enligt 1914 års beslut och då vid tiden för färdigställande av den föreslagna undervattensbåtmaterielen annan materiel av samma slag till följd av förslitning förmodligen måste avföras, innebär åtgärden ej heller någon avvikelse från nämnda beslut.

De i statsrådsprotokollet gjorda uttalandena beträffande marinens flygväsende anser sig utskottet i huvudsak bära biträda, men då efter vad erfarenheten visat flygmaterielen alltjämt befinner sig under stark utveckling, vilken kan medföra behov av typförändringar, anser utskottet, att anskaffningen för närvarande bör begränsas till att omfatta den första omgången av de tre, som förutsätts i Kungl. Maj:ts proposition. Någon personalökning är för denna anskaffning ej erforderlig. Utskottet förordar sålunda anskaffning av materiel för marinens flygväsende till sammanlagd kostnad av 803,000 kronor.

Av Kungl. Maj:ts äskanden beträffande ammunition m. m. har utskottet, med fästat avseende särskilt vid den utveckling, som ägt rum inom minväsendets och minsvepningens områden samt med hänsyn till den förbrukning av minor, som under neutralitetsvakten ägt rum, ansett sig böra tillstyrka beviljande dels av 500,000 kronor till anskaffning av minor för flottan och dels av 500,000 kronor till anskaffning av materiel för handelsfartygs utrustning för krigsbruk.

Kungl. Maj:ts framställning i vad beträffar anläggning av en torpedverkstad invid Jönköping anser sig utskottet böra på det bestämdaste tillstyrka med hänsyn till nödvändigheten att snarast säkerställa torpedtillverkningen inom landet. Emellertid anser utskottet, att anläggningen bör begränsas till att omfatta enbart tillverkning av torpeder, och att sålunda den ifrågasatta utvidgningen för flygmotor- och flygbåtstillverkning icke bör komma till stånd. Som det därjämte icke synes nödvändigt, att torpedverkstaden vid ett första utbyggande förses med torpedinskjutningsstation, stridskonförråd och stridsspetskällare, bör kostnaden beräknas till 1,365,000 kronor.

Utskottet vill erinra därom, att 1914 års riksdag, utan förslag från Kungl. Maj:t, beslöt införande av oljeeldning å vissa 1. klass pansarbåtar, ävensom att olja i stor utsträckning användes som drivmedel å en del andra stridsfartyg. Vid sådant förhållande anser utskottet, att cisterner för förvaring av brännolja böra anläggas vid flottans station i Karlskrona. Det kan emellertid ifrågasättas, om dessa cisterner böra göras av sådan storlek, som förutsättes i Kungl. Maj:ts proposition, eller om ej hellre ett flertal mindre cisterner borde anläggas, och torde sådana mindre cisterner kunna spridas till olika platser i skärgården, varigenom de lättare kunna skyddas för upptäckt och sålunda icke erfordra de dyrbara skyddsanordningar, som ifrågasättas för de föreslagna stora cisternerna. Utskottet tillstyrker, att för ifrågavarande ändamål för närvarande beviljas ett belopp av 300,000 kronor.

Av enahanda orsaker, som ovan anförts i vad beträffar anskaffning av minor, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag i vad avser ändring av kanonbåtarna Rota och Disa till mindepåfartyg till en beräknad kostnad av 170,200 kronor.

Sammanlagda beloppet av de utav utskottet tillstyrkta anvisningarna uppgår till 13,338,200 kronor, därav 11,338,200 avses att anvisas på 1918 års stat.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen må

I. a) 1) till anskaffning av 2 jagare bevilja ett anslag av 5,500,000 kronor och därav på extra stat för år 1918 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 3,600,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 1,400,000 kronor;

2) till anskaffning av *undervattensbåtmaterial* bevilja på extra stat för år 1918 ett reservationsanslag av 4,200,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 förskottsvis utanordna erforderligt belopp;

b) till anskaffning av *materiel m. m. för marinens flygväsende* bevilja ett reservationsanslag på extra stat för år 1918 av 803,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna beloppet;

c) avslå Kungl. Maj:ts framställning med avseende å förstärkning av det fasta kustförsvaret;

d) avslå Kungl. Maj:ts framställning om anskaffning av artilleriammunition för stridsfartygen;

e) till anskaffning av *minor för flottan* bevilja ett reservationsanslag på extra stat för år 1918 av 500,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna beloppet;

f) avslå Kungl. Maj:ts framställning om anskaffning av minor för kustfästningarna;

g) avslå Kungl. Maj:ts framställning om anskaffande av torpeder;

h) till *anläggning invid Jönköping av en torpedverkstad* bevilja ett reservationsanslag på extra stat för år 1918 av 1,365,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 365,000 kronor;

i) till anskaffning av *materiel för handelsfartygs utrustning för krigsbruk* bevilja ett reservationsanslag på extra stat för år 1918 av 500,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna beloppet;

j) till *anläggning av brännoljecisterner i Karlskrona* bevilja ett anslag av 300,000 kronor samt därav på extra stat för år 1918 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 200,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:ts att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 100,000 kronor;

k) till *ändring av kanonbåtarna Rota och Disa till mindepåfartyg* bevilja ett reservationsanslag på extra stat för år 1918 av 170,200 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 57,000 kronor.

II. avslå herr Vennerströms m. fl. motion nr 383.»